

1

2

3

10. Srečanje mladih ornitologov Slovenije // Urša Koce

1: Kavka (*Corvus monedula*), maskota letošnjega SMOS, je bila ena izmed predlaganih raziskovalnih tem. Posebno pozornost si je zaslužila zaradi skrbi ornitologov, da je v Sloveniji vse bolj ogrožena. risba: Maja Marčič

2: Letošnje srečanje je bilo jubilejno, deseto. Naloge, predstavljene na srečanju, so plod lastnega raziskovalnega dela učencev in dijakov. foto: Urška Satler

Srečanje mladih ornitologov Slovenije (SMOS) je eden najpomembnejših izobraževalnih dogodkov v organizaciji DOPPS. Enkrat letno, običajno v novembru, se na Pedagoški fakulteti v Mariboru zberejo mladi raziskovalci – učenci in dijaki, ki so pod budnimi očmi svojih mentorjev v preteklem šolskem letu izdelali raziskovalno nalogo s področja ornitologije. Na srečanju predstavijo svoje delo in ga zagovarjajo pred strokovno komisijo, ki vse naloge že prej skrbno prebere in oceni po kriterijih, kakršni so uveljavljeni v povsem resni znanosti.

Letošnji SMOS je bil jubilejni, deseti. Prvo srečanje je leta 1995 organiziral Andrej Šorgo, profesor biologije in dolgoletni član DOPPS. O bogati zgodovini srečanj je v jubilejni številki Sveta ptic ob 25-letnici DOPPS pisal Damijan Denac (Svet ptic 2004, št. 4). Doslej je na srečanjih, vključno z letošnjim, sodelovalo 709 mladih raziskovalcev iz slovenskih osnovnih in srednjih šol, ki so pod pokroviteljstvom 104 mentorjev izdelali 164 raziskovalnih nalog. Na letošnjem srečanju je svoje raziskovalno delo predstavilo 16 mladih, ki so zagovarjali 8 raziskovalnih nalog.

Srečanje ima tudi tekmovalni značaj. Čeprav so udeleženci, ki izdelajo raziskovalne naloge, v nekem smislu vsi zmagovalci, strokovna komisija vselej izbere tudi dela, ki jih nagradi. Tako vzpodbujamo mlade raziskovalce – mnogi izmed njih so večkratni udeleženci srečanja – k izdelavi čim bolj kakovostne raziskovalne naloge. Naloga komisije, tako vselej trdijo člani komisije sami, ni lahka. Vsaka raziskovalna naloga ima določene kvalitete in, kar je najpomembnejše, vsaka je plod samostojnega dela mladih deklet in fantov, ki s prizadevnostjo stopajo na pot lastne ustvarjalnosti in kritičnega mišljenja.

Letošnjo komisijo so sestavljali: dr. Damijan Denac (prof. biologije in kemije, predsednik komisije), Andreja Slameršek (prof. biologije in kemije) in Urša Koce (univ. dipl. biol.). Komisija je izbrala pet raziskovalnih del in njihovim avtorjem podelila knjižne nagrade (1. nagrada v vsaki kategoriji ter najboljša naloga na srečanju). Avtorji dveh raziskovalnih del pa so bili nagrajeni z desetimi kilogrami sončničnih semen, ki bodo na njihove krmilnice privabljala pernate prijatelje (2. nagrada v vsaki kategoriji). Knjižne nagrade so bile:

- The sound approach to birding: A guide to understanding bird sound (Mark Constantine 2006)
- Writing successfully in science (Meave O'Connor 1991)
- Collins Bird Guide (Mullarney & al. 1999)

Posebej velja omeniti tudi dejavnost učencev OŠ Simona Jenka Kranj. Štiri dekleta, Elena Kukovica, Aleksandra Lacijan, Nika Veronika Mohorič in Patricija Tomažič, so predstavila ornitološko delavnico pod naslovom »Pojte, pojte drobne ptice, preženite vse meglice!«, v kateri je sodelovalo 27 učencev iz višjih razredov njihove šole. Vse leto so pod mentorstvom učiteljice Stanke Prezelj opazovali ptice v okolici svoje šole, jih krmili, spoznavali s pomočjo literature, upodabljali in o njih celo pisali pesmi. S svojimi predstavitvami pa so pritegnili tudi pozornost svojih staršev in drugih odraslih v njihovi lokalni skupnosti in tako pripomogli k prepoznavnosti in pomenu ptic v svoji okolici in naravi nasploh.

Čudovit motiv kavke s cvetočo vejico v kljunu, ki krasi priznanja in simbolične nagrade (skodelice, vrečke iz tekstila in majice) za mlade raziskovalce in njihove mentorje, je narisala Maja Marčič. Maja je s prijatelji tudi pripravila prigrizek za vse udeležence srečanja, da so se okrepili po izčrpajočih predstavitvah, ki so zahtevale bodisi osredotočeno pripovedovanje bodisi pozorno poslušanje. Posebna zahvala gre sedanjemu organizatorju SMOS-a, Alešu Tomažiču, ki je lani po štirih letih obudil to srečanje, na katerem je nekoč kot mlad raziskovalec sodeloval tudi sam.

Sofinancerji letošnjega SMOS so bili: Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za šolstvo in šport in Mestna občina Maribor.

Raziskovalne naloge, predstavljene na srečanju:

• Ptičje bogastvo Ljubljane

avtorice: Anja Hren, Andreja Vidergar in Nika Žibert

mentorica: Marjanca Agrež
OŠ Božidarja Jakca Ljubljana
mlajši osnovnošolci, 1. nagrada

ključne ugotovitve: Vrste in število ptic se v odsekih Ljubljane z različno hitrostjo vodnega toka razlikujejo. Najmanj ptic je na odseku s hitrim vodnim tokom, največ pa na odseku s počasnim tokom in bogato obrežno vegetacijo.

• Ptice v naselju

avtorice: Mihaela Polanec Berčnik, Maja Raduha in Anja Veit

mentorica: Silvija Berčnik
OŠ Slave Klavore Maribor
mlajši osnovnošolci, 2. nagrada

ključne ugotovitve: Učenci OŠ Slave Klavore Maribor dobro poznajo ptice po imenih, slabše pa jih prepoznajo v naravi. V okolici svojih domov jih opazijo pogosteje kot v bližnjem gozdu. Večina učencev meni, da imajo ptice pomembno vlogo v naravi, redki učenci pa so pticam v naseljih manj naklonjeni.

• Analiza gnezdenja kmečkih lastovk (*Hirundo rustica*) v vasi Hraše pri Lescah v letu 2008

avtorji: Žiga Kozinc, Bor Kozinc, Aljaž Mulej in Jaka Ravnik
mentor: Boris Kozinc
OŠ F. S. Finžgarja Lesce
najboljša naloga na srečanju

ključne ugotovitve: Kmečke lastovke v vasi Hraše pri Lescah gnezdujejo v starih hlevih v večjih gostotah kot v novih hlevih. Nekaj več kot polovica parov zgradi gnezdo na opori, druge prosto na zidu. 17 od 46 gnezdečih parov je imelo drugo leglo. Tudi pari, ki gnezdo zgradijo na novo, lahko imajo drugo leglo. Tretjih legel v tej vasi v letu 2008 ni bilo.

• Gnezditve kavke (*Corvus monedula*) v južnem in osrednjem delu Dravskega polja

avtorici: Tjaša Kerček in Špela Pulko
mentor: Matjaž Kerček
OŠ Borisa Kidriča Kidričevo
starejši osnovnošolci, 1. nagrada

ključne ugotovitve: Na območju gnezdi 38 – 58 parov kavk.

Po letu 1998 je iz vasi Podova zaradi obnove šole izginila ena večjih kolonij, ki se je verjetno preselila v sosednje vasi, zlasti Cirkovce. Vse kavke so gnezdujele v stavbah, ki so starejše od 10 let, približno polovica v stavbah, starejših od 30 let. Večina jih je gnezdujele v dimnikih.

• Popis kavk in navadnih postovk v Celju

avtor: Matej Gamsler

mentorica: Marjeta Gradišnik Mirt
starejši osnovnošolci, 2. nagrada

ključne ugotovitve: V Celju je v letu 2008 gnezdujele 17 parov kavk. Vse so gnezdujele v stavbah, bodisi v steni bodisi v napušču. Povprečna višina gnezdu je bila 17 m. Večina gnezdišč je bila ob zelo prometnih in obljudenih cestah. Število gnezdečih postovk v Celju je avtor ocenil na 8 parov. Postovke v nasprotju s kavkami gnezdujejo tudi zunaj mesta Celje, v kulturni krajini.

• Gnezditvene in prehranjevalne razlike med vrani v širši okolici Pragerskega

avtorici: Urška Satler in Ana Marija Soršak

mentor: Matjaž Premžl
I. in II. gimnazija Maribor
srednješolci, 1. nagrada

ključne ugotovitve: Gnezdišča sivih vrnan, kavk in srak v okolici Pragerskega se med seboj razlikujejo. Sive vrane so gnezdujele zlasti na hrastih, kavke samo v stavbah, srake pa zlasti na jelšah. Od vseh treh vrst so bila gnezda sive vrane nameščena najvišje. Srake in sive vrane so se v obdobju valjenja in mladičev prehranjevale bližje gnezdom kot sicer, kavke pa so se tedaj prehranjevale izmenično – en osebek iz para je vselej ostal pri gnezdu.

• Spomladanska in jesenska selitev prek Hraških mlak

avtor: Blaž Blažič

mentor: Tomaž Mihelič, somentorica: Vanda Kukec
Gimnazija Kranj
srednješolci, 1. nagrada

ključne ugotovitve: Hraške mlake so pomembno postajališče več ogroženih vrst ptic na selitvi. Pobrežniki so bili v letu 2008 manj številni kot v prejšnjih letih, domnevno zaradi visoke vode, opazovani pa so bili zgolj na spomladanski selitvi. Različne vrste rac so bile opazovane v času tako jesenske kot spomladanske selitve.

3: Pri terenskem delu so potrebne vsakovrstne spretnosti in dobršna mera iznajdljivosti. Ekipno delo ima pri tem svoje prednosti, saj več glav več ve, več oči več vidi in več rok več postori. Na sliki je skupina, ki je dobila nagrado za najboljšo nalogo na srečanju.
foto: Boris Kozinc

4: Mladi raziskovalci iz OŠ Lesce so ugotovili, da lastovke gnezdujejo pogosto zgradijo na podstavku, ki mu daje oporo. Če hkrati tudi greje zarod, toliko bolje. Fotografijo je posnel najmlajši udeleženec na srečanju, tretješolec Bor Kozinc.